

POSTANOWIENIE

Dnia 23 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Elżbieta Karska

SSN Janusz Niczyporuk

w sprawie ze skargi J. S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie o sygn.
I ACa 974/22,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 23 kwietnia 2024 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie o sygn. I ACa 974/22 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach wyznaczenie terminu rozprawy w sprawie o sygn. I ACa 974/22 w terminie trzech miesięcy od dnia zwrotu akt;**
- 3. przyznaje skarżącemu J. S. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach sumę pieniężną w wysokości 3000 (trzy tysiące) zł za okres od 8 października 2021 r. do 23 kwietnia 2024 r.;**
- 4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz J. S. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia Skarbowi Państwa –**

**Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Katowicach
do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów postępowania
ze skargi;**

5. oddala skargę w pozostałym zakresie.

Elżbieta Karska Tomasz Demendecki Janusz Niczyporuk

UZASADNIENIE

Dnia 16 lutego 2024 r. (data stempla pocztowego) J. S. dalej: „skarżący”) reprezentowany przez pełnomocnika, za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w Katowicach, wniósł do Sądu Najwyższego skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (dalej: „skarga na przewlekłość”) w sprawie I ACa 974/22 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach. Pismem z 6 marca 2024 r. (data prezentaty Sądu Najwyższego) Sąd Apelacyjny w Katowicach przedstawił ww. skargę Sądowi Najwyższemu. W przedmiotowej skardze skarżący wniósł o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach, w sprawie o sygn. akt I ACa 974/22 nastąpiła przewlekłość postępowania polegająca w szczególności na braku podjęcia od dn. 2 stycznia 2023 r. czynności w sprawie, w tym braku wyznaczenia przez sąd terminu rozprawy apelacyjnej,

2. zalecenie Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach wyznaczenie terminu rozprawy w sprawie o sygn. akt I ACa 974/22 nie później niż w ciągu 3 miesięcy od dnia przekazania akt po rozpoznaniu skargi na przewlekłość,

3. przyznanie od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz skarżącego sumy pieniężnej w wysokości 10.000 zł za okres od 11 maja 2022 r. do 14 lutego 2024 r.,

4. przeprowadzenie dowodu z odpisu aktu notarialnego Rep. A [...] z dn. 22 września 2022 r. (umowa przedwstępna sprzedaży nieruchomości); fakt podlegający stwierdzeniu: ustalona cena sprzedaży nieruchomości stanowiąca podstawę do określenia poniesionej przez skarżącego szkody,

5. zasądzenie od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz skarżącego kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skargi podniesiono, że Pozwem z dn. 7 października 2021 r. skarżący złożył przeciwko Bank S.A. pozew o ustalenie nieważności umowy kredytu hipotecznego nr [...] z dn. 5 marca 2007 r., ewentualnie o ustalenie, że umowa zawiera klauzule niedozwolone i zapłatę. Wyrokiem z dn. 3 marca 2022 r., sygn. akt I C 1787/21 Sąd Okręgowy w Bielsku - Białej uwzględnił powództwo w całości i stwierdził nieważność w/w umowy oraz zasądził od pozwanego na rzecz powoda koszty postępowania. Od powyższego wyroku apelację co do całości wyroku złożył pozwany, powód natomiast zażaleniem zakwestionował wysokość ustalonych przez Sąd Okręgowy kosztów postępowania. Sprawa wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Katowicach w dn. 11 maja 2022 r. i nadano jej sygnaturę akt I ACa 974/22.

Pismem z 10 marca 2023 r. skarżący zwrócił się do Sądu Apelacyjnego w Katowicach z wnioskiem o przyspieszenie rozpatrzenia sprawy ze względu na okoliczności w jakich się znalazł. Na uzasadnienie wniosku skarżący wskazał, że pozwany bank wszczął przeciwko niemu bezpodstawną procedurę windykacyjną, dokonał wypowiedzenia umowy i zagroził skarżącemu skierowaniem przeciwko niemu kolejnego postępowania sądowego o zapłatę należności wynikających z kredytu hipotecznego nr [...]. Kolejny pozew w de facto tej samej sprawie niewątpliwie doprowadzi do obciążenia i tak już przeciążonego systemu sądowego. Jak najszybsze rozpatrzenie apelacji może zatem skutkować uniknięciem wszczynania kolejnej niepotrzebnej sprawy.

Ponadto w związku ze śmiercią mamy skarżącego – Z. S., która faktycznie korzystała z nieruchomości zabezpieczonej hipoteką ustanowioną na podstawie umowy kredytu nr [...], skarżący zamierza dokonać sprzedaży tej nieruchomości.

Pismem z 20 marca 2023 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach udzielił ogólnikowej odpowiedzi, że sprawa oczekuje na wyznaczenie terminu rozprawy, a terminy rozpraw w poszczególnych sprawach są wyznaczane według kolejności wpływu sprawy do Sądu Apelacyjnego w Katowicach i referatu wylosowanego sędziego referenta. Z uwagi na gwałtowny wzrost wpływu spraw oczekiwanie na wyznaczenie pierwszego terminu rozprawy uległo znaczącemu wydłużeniu.

Sąd Apelacyjny w Katowicach w żaden sposób nie odniósł się do sytuacji skarżącego przedstawionej we wniosku o przyspieszenie rozpatrzenia sprawy.

Natomiast pismem z 27 grudnia 2023 r. skarżący został poinformowany przez pozwany bank, że jego dane osobowe zostały przekazane do Rejestru Bankowego, który to rejestr zawiera dane osób nierzetelnie splacających zobowiązania.

Brak rozpatrzenia sprawy skarżącego powoduje, że nie jest on w stanie określić swojej sytuacji prawnej oraz sprzedać nieruchomości, pomimo tego, że jest ona dla niego zbędna. Wartość szkody z tego tytułu wynosi ponad 10.000 zł. Wartość szkody odpowiada utracie siły nabywczej kwoty 140.000 zł w okresie od września 2022 r. do lutego 2024 r. (wzrost cen w 2022 r. 14,4%, w 2023 6,2%). Kwota 140.000 zł to wartość jaką uzyskaliby skarżący za sprzedaż nieruchomości zabezpieczonej nieważną hipoteką. Powyższa kwota wynika z notarialnej przedwstępnej umowy sprzedaży z dn. 20 września 2022 r. Gdyby sprawa została rozpatrzona bez zbędnej zwłoki to skarżący sprzedałby nieruchomość i z tego tytułu uzyskał cenę w wysokości 140.000 zł i nie byłby narażony na utratę siły nabywczej pieniądza w okresie od września 2022 r.

W związku z powyższym, zdaniem skarżącego kwota 10.000 zł żądana na rzecz skarżącego jest świadczeniem adekwatnym do zaistniałych okoliczności.

W odpowiedzi na skargę z 25 marca 2024 r., Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach (dalej również: „SA w Katowicach”) wniósł o oddalenie skargi. W uzasadnieniu wskazał, że pozew skarżącego wpłynął do Sądu Okręgowego 8 października 2021 r. Sąd Okręgowy zakończył postępowanie wyrokiem z 3 marca 2022 r. Akta sprawy wraz z apelacją pozwanego i zażaleniem powoda wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Katowicach 11 maja 2022 r. Środki te zostały zarejestrowane odpowiednio w rep. ACa i ACz oraz w narzędziu informatycznym SLPS. Postanowieniem z 13 czerwca 2022 r. sprawdzono wartość przedmiotu zaskarżenia i zobowiązano pełnomocnika pozwanego do uzupełnienia apelacji, a pełnomocnika powoda do uzupełnienia zażalenia. Odpis apelacji i pisma ją uzupełniające doręczono pełnomocnikowi powoda 1 sierpnia 2022 r., a odpis zażalenia i pisma je uzupełniające pełnomocnikowi pozwanego w dniu 22 października 2022 r. Pełnomocnik powoda w dniu 16 sierpnia 2022 r.

wniósł odpowiedź na apelację. Wobec wszczęcia postępowania restrukturyzacyjnego pozwanego, zarządzeniem z 8 grudnia 2022 r. zobowiązano pełnomocnika pozwanego do przedłożenia pełnomocnictwa do działania w sprawie pochodzącego od organu uprawnionego do reprezentowania podlegającego restrukturyzacji pozwanego.

W dniu 10 lutego 2023 r. apelację zakwalifikowano do rozpoznania na rozprawie. Od tego czasu sprawa oczekiwała na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej, a termin rozprawy apelacyjnej wynikający z kolejności wpływu do referatu sędziego sprawozdawcy przewidywany był na maj/czerwiec 2024 roku.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach dodał ponadto, że postanowieniem Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie z 20 lipca 2023 r., sygn. akt [...] została ogłoszona upadłość pozwanego, a w doktrynie i orzecznictwie powstał spór co do dopuszczalności procedowania w sprawach tego rodzaju, co objęta skargą, tj. prowadzonych przeciwko Syndykowi o ustalenie ważności umów kredytu, który to spór został poddany pod osąd Sądu Najwyższego w sprawie sygn. akt III CZP 5/24, która od 6 lutego 2024 r. oczekuje na rozstrzygnięcie. Niezwłocznie po jej rozpoznaniu zostanie wyznaczony termin rozprawy apelacyjnej.

Jak dalej wskazał Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach, rozpoznanie sprawy w pierwszej instancji zajęło pięć miesięcy, a postępowanie odwoławcze jak dotąd trwa niespełna dwa lata. Łączny czas rozpoznania sprawy w dwóch instancjach dotąd nie przekroczył dwóch i pół roku, a tok podjętych w sprawie czynności rokuje zakończenie postępowania odwoławczego w ciągu paru miesięcy. Nie zostały zatem i nie zostaną naruszone standardy rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie.

Na koniec wskazał, że znaczny czas oczekiwania na termin rozprawy apelacyjnej nie jest wynikiem lekceważenia obowiązków orzeczniczych, lecz konsekwencją upadłości pozwanego, a także zwiększonego wpływu spraw na tle kredytów indeksowanych bądź denominowanych do waluty obcej (głównie CHF). na niespotykaną wcześniej skalę, przy rażących brakach kadry orzeczniczej oraz pomocniczej (asystentów sądowych), która sprawiła,

że czas oczekiwania na rozprawę apelacyjną znacząco się wydłużył.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedmiotem postępowania wywołanego skargą na przewlekłość jest badanie, czy doszło do naruszenia przysługującego skarżącemu prawa do sądu przez przewlekłe prowadzenie postępowania w sprawie od chwili jego wszczęcia do prawomocnego zakończenia. Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r., o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, została wprowadzona w celu zapewnienia przestrzegania prawa każdego obywatela do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, które zostało naruszone na skutek działania lub bezczynności sądu (art. 1 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania). Środkiem do realizacji tego celu jest przysługujące obywatelowi prawo do wniesienia skargi o stwierdzenie naruszenia jego prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Stwierdzenie, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, zależy w szczególności od oceny terminowości i prawidłowości podjętych czynności przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. W ocenie tej uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania, od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania (art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania). W przyjętym rozwiązaniu prawnym nie chodzi zatem wyłącznie o samą szybkość postępowania rozumianą jako wartość samą w sobie, ale także o uwzględnienie istoty treści tego prawa wyrażającej się w prawie do rzetelnego procesu, który nakłada na państwa obowiązek zorganizowania systemu prawnego w sposób pozwalający sądom spełnić wszystkie wynikające z niego warunki, łącznie z rozpatrzeniem sprawy w rozsądnym terminie.

Prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki zostało wyrażone w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP obok prawa do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd oraz art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm., dalej: „EKPCz”). Również kryteria oceny wskazane w ustawie korespondują z tymi, które uwzględnia Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: „ETPCz”) w sprawach ze skarg o naruszenie art. 6 EKPCz w przedmiotowym zakresie.

Przy ocenie, czy długość postępowania w konkretnej sprawie była „rozsądna” w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPCz, Trybunał wielokrotnie wskazywał na stopień skomplikowania sprawy, zachowanie organów właściwych do jej rozpatrzenia, zachowanie skarżącego oraz znaczenie sprawy dla niego. Ponadto przedmiotem oceny była przede wszystkim całość postępowania, która zależy także od staranności stron i podejmowanych przez nie działań dla przyspieszenia postępowania. Strona ma nie tylko powstrzymać się od składania wniosków i odwołań przedłużających rozpatrywanie sprawy, ale również podejmować kroki umożliwiające jej sprawniejsze prowadzenie. Te właśnie kryteria oraz w szczególności okoliczności konkretnej sprawy są elementami oceny, przy czym jak wskazywano w orzecznictwie Trybunału, tylko niektóre kategorie spraw ze względu na swoją naturę wymagały wyjątkowej pilności rozstrzygnięć. Należą do nich w szczególności sprawy dotyczące opieki nad dziećmi, stanu cywilnego i zdolności do czynności prawnych oraz spory ze stosunku pracy.

Pojęcie przewlekłości postępowania, również na gruncie polskiego prawa, nie jest bezpośrednio zależne od długości toczącego się procesu i okresu oczekiwania na termin rozstrzygnięcia. W ocenie Sądu Najwyższego nie można dokonywać ocen wyłącznie przez pryzmat czasu, jaki upłynął od momentu wniesienia pozwu do momentu wydania prawomocnego rozstrzygnięcia. Przyjmuje się, że przewlekłość jest pojęciem odnoszącym się do konkretnego zdarzenia, które po wnikliwej analizie należałoby uznać za nadmiernie rozciągnięte w czasie i niezasadnie przedłużające się. Co do zasady więc przewlekłość jest pojęciem względnym i zawsze musi być odnoszona do konkretnych realiów sprawy

i przyjętego trybu postępowania. Należy także nadmienić, że w orzecznictwie wskazuje się, że jedynie nadmierne odstępstwa od czasu koniecznego do wykonania określonych czynności sądowych, prac i procedur mogą być uznawane za tworzące stan nieuzasadnionej zwłoki (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 lipca 2017 r., III SPP 33/17).

Zgodnie z dominującym poglądem wyrażanym wielokrotnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, za przejaw naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki uważa się wielomiesięczną (co najmniej roczną) bezczynność sądu polegającą na przykład na niewyznaczaniu rozprawy, także rozprawy apelacyjnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 9 stycznia 2018 r., III SPP 56/17; z 22 marca 2017 r., III SPP 7/17; z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005, nr 23, poz. 384; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 121; z 14 marca 2007 r., III SPP 3/07), oczywiście jeśli nie zachodzą okoliczności usprawiedliwiające opóźnienie.

Z analizy przedstawionych dokumentów wynika, że od czasu doręczenia akt wraz z apelacją pozwanego oraz zażaleniem powoda do Sądu Apelacyjnego w Katowicach, tj. od 11 maja 2022 r. do chwili skutecznego złożenia skargi do Sądu Najwyższego, tj. do 6 marca 2024 r. upłynęły prawie 2 lata. W dniu 11 maja 2022 r. wskazane środki zaskarżenia zostały zarejestrowane odpowiednio w rep. ACa i ACz oraz w narzędziu informatycznym SLPS. Sprawa apelacyjna została zarejestrowana pod sygn. I ACa 974/22 oraz wyznaczono sędziego referenta.

Postanowieniem z 13 czerwca 2022 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach sprawdził i ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia oraz wydał zarządzenie zobowiązujące pełnomocnika pozwanego do uzupełnienia apelacji, a pełnomocnika powoda do uzupełnienia zażalenia, nadto zarządził sporządzenie kopii dowodu uiszczenia przez pozwaną opłaty od apelacji i przesłanie jej Sądowi Okręgowemu w Bielsku-Białej w celu dokonania z niej zwrotu kwoty 8 120 zł. Pismo powoda uzupełniające braki formalne zażalenia wpłynęło do Sądu Apelacyjnego w Katowicach 27 czerwca 2022 r., zaś pismo pozwanego uzupełniające braki formalne apelacji wpłynęło do Sądu Apelacyjnego w Katowicach 1 lipca 2022 r.

W dniu 21 lipca 2022 r. zarządzono doręczenie powodowi odpisu apelacji wraz z odpisem uzupełniającego ją pisma, wzywając do uzupełnienia braku formalnego pisma uzupełniającego zażalenie oraz żądając wyjaśnienia odnośnie do sposobu zwrotu zbędnie uiszczzonej opłaty od zażalenia. Odpowiedź powoda na ww. pismo wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Katowicach w dniu 4 sierpnia 2022 r., zaś dnia 19 sierpnia 2022 r. wpłynęła odpowiedź powoda na apelację. Kolejno w dniu 14 października 2022 r. wydano zarządzenie o doręczeniu pełnomocnikowi pozwanej odpisu zażalenia powoda wraz z uzupełniającym je pismem, zobowiązując do przedłożenia aktualnego pełnomocnictwa procesowego w związku ze wszczęciem postępowania restrukturyzacyjnego oraz o sporządzeniu kopii dowodu uiszczenia zbędnej opłaty od zażalenia i przesłania jej Sądowi Okręgowemu w Bielsku-Białej celem dokonania jej zwrotu. Zarządzeniem z 8 grudnia 2022 r. ponownie wezwano pełnomocnika pozwanego do przedłożenia pełnomocnictwa, wskazując, że ma ono obejmować umocowanie do działania w sprawie pochodzącego od organu uprawnionego do reprezentowania podlegającego restrukturyzacji pozwanego. W dniu 2 stycznia 2023 r. do Sądu Apelacyjnego w Katowicach wpłynęła odpowiedź pozwanego na wezwanie sądu wraz z potwierdzonym za zgodność z oryginałem odpisem żadanego pełnomocnictwa.

Dnia 14 marca 2023 r. do Sądu Apelacyjnego w Katowicach wpłynął wniosek powoda o przyspieszenie rozpatrzenia jego sprawy i jak najszybsze wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej, uzasadniając swoje żądanie tym, że pozwany wszczął przeciwko powodowi bezpodstawną procedurę windykacyjną, dokonał wypowiedzenia umowy i zagroził powodowi skierowaniem przeciwko niemu kolejnego postępowania sądowego o zapłatę należności wynikających z kredytu hipotecznego. W dniu 17 marca 2023 r. zarządzono poinformowanie pełnomocnika powoda, że obecnie niniejsza sprawa oczekuje na wyznaczenie terminu rozprawy, a terminy rozpraw wyznaczane są według kolejności wpływu, ponadto z uwagi na gwałtowny wzrost wpływu spraw oczekiwanie na wyznaczenie pierwszego terminu rozprawy uległo znaczącemu przedłużeniu.

Wobec powyższego należy stwierdzić, że Sąd Apelacyjny w Katowicach podjął szereg czynności zmierzających do prawomocnego zakończenia sprawy,

jednak dotąd nie wyznaczył terminu rozprawy. Ostatnia czynność tego sądu w sprawie I ACa 974/22 została podjęta w dniu 17 marca 2023 r., zatem na rok przed wpływem skargi na przewlekłość do Sądu Najwyższego. Taki stan sprawy nie był spowodowany działaniami podejmowanymi przez strony postępowania. Prowadzi to do wniosku, że w sprawie I ACa 974/22 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach doszło do nieuzasadnionej zwłoki w rozpoznaniu sprawy w przedstawionym wyżej znaczeniu.

Sąd Najwyższy bierze pod uwagę wyjaśnienia Prezesa SA w Katowicach, wskazujące na problemy organizacyjne obecne w Sądzie Apelacyjnym w Katowicach. Należy jednak zauważyć, że przedmiotowa skarga związana jest z jednym z istotnych dla człowieka praw do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, a więc nie może zniknąć z pola widzenia konieczność przestrzegania konstytucyjnych i europejskich standardów w tym względzie. Europejski Trybunał Praw Człowieka niejednokrotnie wskazywał, że organy orzekające powinny uwzględniać również czynniki leżące poza sądem, a wynikające z zaniedbań systemowych państwa w tym zakresie. Sam fakt braku winy sędziego w sprawnym rozpoznawaniu sprawy nie powinien mieć decydującego znaczenia. Dla strony, czy też uczestnika postępowania nie ma bowiem znaczenia, gdzie tkwi źródło przewlekłości postępowania: czy w zaniedbaniach i opieszałości sądu, przepracowaniu czy objętości referatu sędziego, czy też w państwie, które nie przyjęło odpowiednich rozwiązań w celu zapobieżenia systemowej przewlekłości postępowań. Zła organizacja wymiaru sprawiedliwości, brak odpowiedniego budżetu czy też zbyt duża ilość spraw przypadająca na jednego sędziego nie powinny obciążać uczestników postępowania. Prawem strony każdego postępowania jest bowiem zgodnie z art. 6 EKPCz, aby odbyło się ono w rozsądnym terminie (zob. M. Mrowicki, *Przewlekłość postępowania i jej systemowy charakter w Polsce. Glosa do wyroku ETPC z 7 lipca 2015 r.*, nr: 72287/10, 13927/11 i 46187/11, LEX/el. 2016, s. 7).

W odniesieniu do wskazanego przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach postanowienia Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie z 20 lipca 2023 r., sygn. akt [...], którym została ogłoszona upadłość pozwanego, i podniesienia, że w doktrynie i orzecznictwie powstał spór co do dopuszczalności

procedowania w sprawach tego rodzaju, co objęta skargą, tj. prowadzonych przeciwko Syndykowi o ustalenie ważności umów kredytu, i wskazania, że spór ten został poddany pod osąd Sądu Najwyższego w sprawie sygn. akt III CZP 5/24, która od 6 lutego 2024 r. oczekuje na rozstrzygnięcie, należy stwierdzić, że – jak już wyżej wskazano - ostatnia czynność tego sądu w sprawie I ACa 974/22 została podjęta w dniu 17 marca 2023 r., co oznacza, że zastój w podejmowaniu czynności zmierzających do prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy przez Sąd Apelacyjny w Katowicach rozpoczął się na kilka miesięcy przed wydaniem przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie ww. postanowienia którym została ogłoszona upadłość pozwanego, oraz na 10 miesięcy przed wpływem do Sądu Najwyższego sprawy zarejestrowanej pod sygn. III CZP 5/24. Powyższe oznacza, że ww. wyjaśnienie Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach nie może stanowić uzasadnienia dla opieszałości sądu w wyznaczeniu terminu rozprawy apelacyjnej w sprawie I ACa 974/22. Dość dodać, że wskazane wyżej okoliczności nie doprowadziły do zawieszenia postępowania I ACa 974/22, co wskazuje na to, że wyjaśnienia Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach mają charakter teoretyczny.

Osobną kwestią jest natomiast ocena żądania przez Skarżącego przyznania sumy pieniężnej tytułem zadośćuczynienia za powstałą przewlekłość postępowania. Z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że wysokość sumy pieniężnej musi być proporcjonalna do wielkości zwłoki. Należy także uwzględnić okoliczność, że suma pieniężna zasądzana w związku ze stwierdzoną przewlekłością nie ma na celu wyrównania szkody powstałej na skutek przewlekłości, ale ma stanowić swego rodzaju rekompensatę za zwłokę w rozpoznaniu sprawy. Jak wskazuje się w orzecznictwie przyznanie „odpowiedniej sumy pieniężnej” na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania pełni także rolę sankcji dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości (postanowienia Sądu Najwyższego: z 2 marca 2016 r., III SPP 45/16; z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15).

W niniejszej sprawie postępowanie zainicjowane pozwem Skarżącego wniesionym 8 października 2021 r. toczy się 2,5 roku. Przewlekłość postępowania wystąpiła na jednym z jego etapów – w postępowaniu odwoławczym – i trwa prawie 2 lata. Kwota zasądzana na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze

na przewlekłość postępowania musi obejmować kwotę 500 zł za każdy zakończony rok postępowania niezależnie, czy w określonej fazie miała miejsce przewlekłość, czy też nie, przy czym musi być równa co najmniej 2000 zł. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 złotych za każdy rok trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania.

Data końcową ustalenia ilości lat, za które przysługuje roszczenie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania jest data orzekania w przedmiocie przewlekłości postępowania, chyba że postępowanie to zakończyło się wcześniej. Sąd Najwyższy uznał, że na rzecz Skarżącego należy zasądzić wskazaną wyżej kwotę w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie. Wysokość tej kwoty jest proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla Skarżącego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05).

Kwota 3000 zł stanowi z jednej strony wystarczającą rekompensatę dla Skarżącego w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie z jego odwołania, z drugiej zaś stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości. Trzeba jeszcze zwrócić uwagę na wskazane w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, czynniki rzutujące na kwestię przewlekłości postępowania oraz rekompensaty związanej z jej stwierdzeniem: stopień faktycznej i prawnej zawłości sprawy, znaczenie dla strony, która wniosła skargę oraz zachowanie się strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Sprawa, której skarga dotyczy ma dla Skarżącego znaczenie z uwagi na jej przedmiot. Należy jeszcze wskazać, że zachowanie Skarżącego w żaden sposób nie przyczyniło się do przedłużenia postępowania. Wynikający z ustawy obowiązek uwzględniania przez sąd okoliczności, że sprawa ma istotne znaczenie dla strony, która wniosła skargę na przewlekłość i nie jest zawita znajduje potwierdzenie w orzecznictwie zarówno krajowym, jak i międzynarodowym. Sąd Najwyższy wskazywał, że sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych o świadczenia służące zaspokojeniu bieżących kosztów utrzymania powinny być rozpoznawane w sposób szczególnie sprawny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia

2006 r., III SPP 154/05). Ponadto Europejski Trybunał Praw Człowieka wskazał, że sprawy pracownicze oraz dotyczące ubezpieczeń społecznych powinny być rozpatrywane szybciej (wyrok ETPCz z 30 października 1999 r. w sprawie Styranowski przeciwko Polsce, Reports 1998-VIII, s. 3376), a niniejsza sprawa do takich należy.

Wymaga dodatkowego podkreślenia, że sprawa, której skarga dotyczy, toczy się na skutek pozwu o ustalenie nieważności umowy ewentualnie o ustalenie i zapłatę. Skarżący oczekując na rozstrzygnięcie sprawy w II instancji ponosi szkody finansowe, które rosną wraz z upływem czasu. Przy czym jego wniosek z 14 marca 2023 r. o przyspieszenie rozpatrzenia sprawy i jak najszybsze wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej okazał się bezskuteczny, pomimo wskazania w nim, że pozwany wszczął przeciwko powodowi bezpodstawną procedurę windykacyjną, dokonał wypowiedzenia umowy i zagroził powodowi skierowaniem przeciwko niemu kolejnego postępowania sądowego o zapłatę należności wynikających z kredytu hipotecznego. Należy w tym miejscu jeszcze odnieść się do żądania Skarżącego przeprowadzenia dowodu z odpisu aktu notarialnego Rep. A nr [...] z dn. 22 września 2022 r. wskazując, że w sprawie ze skargi na przewlekłość postępowania sąd nie przyznaje odszkodowania, lecz odpowiednią sumę pieniężną, nie prowadzi zatem postępowania dowodowego na okoliczność wysokości szkody.

W tych okolicznościach Sąd Najwyższy zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania orzekł, co do przyznania kwoty zadośćuczynienia jak w pkt. 3 sentencji postanowienia. Rozstrzygnięcie z pkt. 5 o oddaleniu obejmuje żądanie zasądzenia wyższej niż 3000 zł kwoty.

Z akt sprawy o sygn. I ACa 974/22 Sądu Apelacyjnego w Katowicach nie wynika, aby w chwili wniesienia skargi na przewlekłość postępowania zostało wyznaczone posiedzenie w sprawie. Wobec powyższego Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania zalecił Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach wyznaczenie terminu rozpoznania apelacji pozwanego w terminie 3 miesięcy od daty zwrotu akt sprawy temu sądowi (pkt 2 postanowienia).

Na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015, poz. 1804 ze zm.) Sąd Najwyższy zasądził od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz skarżącego kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania. Mając na względzie dyspozycję art. 98 § 11 k.p.c. Sąd Najwyższy zasądził odsetki w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego od kwoty 240 złotych za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu postanowienia Sądu Najwyższego do dnia zapłaty (pkt 4 postanowienia).

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Elżbieta Karska Tomasz Demendecki Janusz Niczyporuk

[SOP]

[ał]